

УДК 791.22

Мирослава ЧАЙКА

асистент кафедри тележурналістики та майстерності актора
факультету кіно і телебачення Київського національного університету культури і мистецтв,
м. Київ, Україна
e-mail: mirachaika@ukr.net

МОК'ЮМЕНТАРІ ЯК ОСОБЛИВИЙ «СТИЛЬ» КІНОВИРОБНИЦТВА

Стаття присвячена одному з найактуальніших та особливих на сьогодні «стилів» кіно простору – мок'юментарі, безпосередньо його розвитку у кінематографі і на телебаченні. Досліджено розвиток жанру від перших зразків (середина ХХ ст.) і до сьогодні. Подано автором декілька визначень терміну мок'юментарі та зазначено першу його появу, як такого. Приділено велику увагу ролі режисерів, які роблять фільми даного жанру так, щоб вони виглядали як справжній документальний фільм. Визначена автором різниця між документальними та псевдо документальними фільмами, виділена основна ідея жанру мок'юментарі, а саме: створення «іншого» життя, основуючись на принципах омані та гри. У статті розглядається жанр мок'юментарі, різноманітний за змістом і своїм художнім завданням, жанр, який використовується для аналізу актуальних подій і явищ на прикладі вигаданого предмета фільму.

Ключові слова: мок'юментарі, кінематограф, фільм, телебачення, псевдо документалістика, кіновиробництво, жанр.

Останнім часом сучасна культура збагачується новими жанрами кіно, новими поглядами режисерів, сценаристів та творців мистецтва. Сьогодні, як в кінематографі, так і на телебаченні, все більшого поширення та актуальності набувають псевдо документальні жанри, основними ознаками яких є імітація документального, використання прийомів містифікації і фальсифікації. В США, був започаткований термін «мок'юментарі» (англ. «mockumentary», від to mock – «підробляти», «знущатися» і documentary – «документальний»), який у нас використовується, як запозичене слово. Фільми жанру мок'юментарі (псевдо документалістики) набирають обертів розповсюдження, адже кінематографісти, дивлячись на те, який своєрідний бум спричинив цей жанр, почали створювати такі стрічки одна за однією. Кінематограф є своєрідним мотивом, ключем у майбутнє, який змінить життя суспільства на краще, який дасть поштовх кожному, на шляху до ідеалу. Як результат, сьогодні привабливий жанр мок'юментарі переживає своєрідний бум.

Жанрове різноманіття кінематографу, природа мистецтва і, зокрема, жанр мок'юментарі, привертали увагу дослідників, переважно філософів, таких як Арістотель, Платон, Кант, Шиллер, Флореніус, Фінк та Гейзінг Й. Також цим напрямком цікавився Барт Р., Гадамер Х.-Г., Брагінська Н. Докладно аналізував фільми та програми жанру мок'юментарі Роман Ширман. Але на сьогодні жанр мок'юментарі, як відносно новий, залишається відкритим для досліджень.

Особливості появи, розвитку та становлення жанру мок'юментарі, як невід'ємної складової кінематографу є основною метою дослідження.

Термін «mockumentary» можна трактувати, як «медіа на основі реальності», що відноситься до широкого спектру способів, якими реальність з'являється в сучасних засобах масової інформації, включаючи програмування новин та поточних подій, «гібридні» форми, такі як документальний фільм, драматичний-документальний фільм та розповсюдження телевізійних форматів, таких як телебачення reality, docusoaps, реальні ігрові шоу, програми для макіяжу, ситуативні документальні фільми, реаліі, комедії тощо. Точні прикмети в яких є вигаданими текстами, які відповідають естетиці документального жанру чи іншим медіа на базі реальності. Вони використовують ті ж самі коди та конвенції, як документальні та пов'язані з ними засоби масової інформації, такі як авторитетний голосовий оповідач або екранний ведучий, «справжні» кадри з подій, архівні фотографії, інтерв'ю з явними «експертами» та «очевидцями» та інші знайомі способи представлення реальності.

Слід сказати, що робота режисерів даного жанру працює через припущення та очікування, які ми, як глядачі, сприймаємо за уявлення про реальність. Коли ми бачимо текст, який виглядає і звучить насправді, ми, як правило, починаємо читати і відповідати на нього, як зазвичай. Фактично ми можемо читати «реальні» тексти різними способами, видавши його за справжній факт чи вигадку. В якийсь момент режисер буде висвітлювати те, що

воно вигадане. Це може статися через рекламні матеріали, або стати очевидним, коли ви дивитесь сам фільм, або не з'явиться до останнього моменту, так як фільми жанру мок'юментарі створені для обману глядача. Оскільки творці даного жанру демонструють, наскільки легко всі коди та конвенції, які ми пов'язуємо з передачею «реальності», можуть бути підроблені, фільми жанру мок'юментарі часто можуть змусити нас, глядачів, з'ясувати, чому ми так сильно віримо в точність і цілісність жанрів.

Доцільно зазначити, що мок'юментарі, це вигадана форма, яка може захопити нас поміркувати над характером псевдо документальних жанрів, а також з «привілейованою» позицією, яку ми схильні надавати таким фактичним текстам. Ця «рефлексивність» до документальних (та пов'язаних з ним) засобів масової інформації – це те, що поділяють всі фахівці даного жанру, оскільки вони приймають такі загальні та прийняті на подання форми і грають з ними. Однак це визначення вимагає більшого роз'яснення. Багато кінематографістів і телевізійних продюсерів, які створюють такі фільми, не зацікавлені в спробах «підняти нашу свідомість» стосовно документального фільму або змусити нас глибше замислитися над тим, як ми читаємо та інтерпретуємо різні форми ЗМІ. Нам потрібно розглянути різноманітні причини, чому самі виробники даного жанру використовують саме таку форму подачі інформації, а саме:

- просто як стиль новинки або трюку;
- для рекламних цілей;
- як інноваційний драматичний стиль;
- для пародії та сатири.

Зауважимо, термін «mockumentary» фактично є дуже стислим і точним, який дає визначення і описує особливий жанр кінематографу – псевдо документалістику. Мок'юментарі – це жанр фільму, який приймає стиль кіновиробництва, який зазвичай зберігається для найбільш фактичних та літературних тем і повністю перевертає його з ніг на голову. Такі фільми, як правило, складаються з фіктивної сюжетної лінії, розказаної через документальний стиль кіновиробництва. Режисери роблять їх так, щоб вони виглядали як справжній документальний фільм. Такі фільми часто містять інтерв'ю та знімки зняті прихованою камерою. Однак між ними існує одна величезна різниця. Замість реального висвітлення подій у реальному житті, псевдо документальні фільми, як правило, складаються з фіктивного сюжету, зображеного тренувальними акторами. Тим не менш, деякі демонстратори, актори розмивають лінії між реальністю та вигадкою, виводячи своїх вигаданих пер-

сонажів у реальні життєві ситуації з реальними людьми, з якими можна взаємодіяти.

Зазначимо, багато фільмів мок'юментарі – це комедії. Режисери зазвичай використовують їх, як середовище, за допомогою якого можна критикувати сучасну культуру. Вони надають глядачеві помилкове відчуття реальності, характери та події фільму стають більш правдоподібними, а глядач приміряє все це на себе. Документалісти часто використовують перебільшені стереотипи, щоб прослідкувати, як деякі люди дивляться та переживають взаємодію зі світом. Це може бути висміювання та критика практично будь-якої великої частини сучасної культури, політики, релігії, способу життя та тенденцій поп-культури тощо. Багато популярних режисерів даного жанру просто прагнуть створити гумор, використовуючи документальний фільм як «пряму особу» в комедійній подвійній дії. Вони роблять абсурдну тему веселіше, приймаючи очевидно раціональну і тверезу перспективу на неї.

Слід сказати, що документальний інструмент – це ключовий дискурс у сучасній культурі – це «заклик до гри», який зосереджується на присвоєнні конвенцій фантастики. Це було використано кінематографістами та телевізійними продюсерами для відтворення жанрів, від жаху («The Blair Witch Project»), до наукової фантастики («Cloverfield»), політичної драми («Смерть президента») та, нещодавно, ситком («Office»). Мок'юментарі тепер є визнаною частиною спектру телевізійних стилів, з глибоким корінням в історії телебачення та ключовою частиною нововведень у жанрі ситком з 1990-х років.

На нашу думку, мок'юментарі ідеально ілюструє те, як ми живемо зараз. Стиль настільки ж широкий, як постійно розвивається документальний стиль. І документальний фільм, безсумнівно, є найважливішою художньою формою нашого часу. Сьогодні більшість з нас живе за допомогою документального об'єктива. Ми записуємо та копіюємо наші дні через Snapchat, історії Instagram, Periscope, Twitter, FacebookLive, тощо. Більш ніж колинебудь, наше повсякденне життя здійснюється за посередництвом засобів масової інформації, що свідчить про те, що мок'юментарі – найбільш підходящий комедійний стиль для вивчення того, як ми зараз живемо. Радість творців цього жанру полягає в тому, що вони можуть безжалісно все редагувати і спотворювати більше жартів та розповідей, ніж це може вписатися в звичайний ситком. Багато сучасних комедій і фільмів запозичують безліч камерних невибагливих робіт без повного зобов'язання одягатися, як в справжніх документальних фільмах. Намір полягає в тому, щоб

викликати той самий дух, що і в оригіналі, щоб викликати ті ж самі емоції. Ви отримуєте задоволення проглядати через лінзу застарілі документи, а відчуваєте себе при цьому трохи незручно з-за вторгнення в історію.

Британський провідний практикуючий кінематографіст – режисер Бен Уїтлі говорив, що портативний стиль змушує вас відчувати, що людина є свідком цієї історії, Ви розумієте точку зору. Він реагує на те, як реагує око: камера розумна і виглядає від вашого імені (це хвилює емоції). Портативна камера може змусити вас відчувати, що ви прямо в кімнаті. Камера стає персонажем, тому вам доведеться коротко розповісти оператору, як би ти був актором. Існує не лише один стиль роботи з портативною камерою: він залежить від настрою, який ви намагаєтесь створити, і навіть від ваги та форми камери, яку ви використовуєте. Для деяких оповідань, легенд жанр мок'юментарі є явно більш відповідною формою, ніж звичайний кінематографічний стиль. Але це не просто вибір між двома варіантами: існує і третій спосіб. Замість того, щоб зробити фільм більш схожим на знайдені кадри, ви можете зробити знайдені кадри виглядати більше як фільм. Цей особливий стиль кіновиробництва висуває межі художньої критики, змушуючи її прихильника додати неадекватних зіркових оцінок до життя, що відбуваються все більше за межами його зони комфорту. Це далеко не відновлення офісу, це лише одне з багатьох винаходів комедії, які доводять, що зараз не час відкинути творцям цього жанру всі свої ідеї та призупинити розвиток цього жанру.

Вважається, що жанр з'явився в 1950-ті роки у відповідь на комерціалізацію документального кіно [1], з усіма наслідками, що випливають: все більша кількість явної дезінформації та ігрових сцен. У жанрі мок'юментарі все це доводиться до абсурду. Аналізуючи подібні явища з точки зору форми, варто відзначити, що зовні вони повністю відповідають документальним фільмам. Відмінності проявляються в плані змісту: предмет розповіді в мок'юментарі, як правило, є вигаданим або «замаскованим» під дійсність. Іноді для створення ілюзії реальності того, що відбувається в такі фільми залучаються знаменитості та інші дійсно існуючі люди. Твори в жанрі мок'юментарі різноманітні за змістом і своїм художнім завданням. Комедійні фільми мок'юментарі використовуються в якості пародії і сатири. Жанр також використовується для аналізу актуальних подій і явищ на прикладі вигаданого предмета фільму.

Доцільно зауважити, що «мок'юментальні фільми часто постають у вигляді історичних документальних кінострічок з хронологією і різного роду

фахівцями, які обговорюють минулі події, або у вигляді творів в жанрі *cinéma vérité* (кіно-правда), в яких глядач ніби супроводжує людей, з якими відбуваються різні події. Такі фільми часто цілком або частково є імпровізаціями, оскільки імпровізація допомагає підтримувати видимість правдивості. Однак закадровий сміх навіть у комедійних фільмах зустрічається рідко, хоча є й винятки – наприклад, серіал «Operation Good Guys» (2007–2010 рр.). Приклади подібного роду творів почали з'являтися принаймні в 1950-х роках. Найраніший з них – короткий фільм про урожай спагетті в Швейцарії, який вийшов в ефір, як першоквітневий жарт в передачі британського телебачення «Панорама» в 1957 році. Досить довгий час мішенями псевдо документальних фільмів ставали реальні чи вигадані особистості і події минулого і сьогодення (як, наприклад, знятий на вільоті СРСР телесюжет «Ленін був грибом і радіохвилею», зануривши в сум'яття багатьох радянських громадян, які звикли вірити телевізору)» [3, 296].

Слід сказати, що сам термін «мок'юментарі» з'явився, швидше за все, тільки в середині 1980-х, коли режисер картини «This Is Spinal Tap» (1984 р.), Роб Рейнер, так назвав свій фільм в інтерв'ю. Британська рок-група Spinal Tap, про яку йде мова у фільмі, ніколи не існувала, а вся її дискографія була вигадана заднім числом. Невідомо, скільки глядачів купилося на цю фальшивку, але фільм 1985 року мав ефект: незважаючи на очевидну тупість, як самих героїв стрічки, так і їхніх пісень, Spinal Tap став такий популярний, що групу було вирішено створити. Вона існує до цього дня, час від часу радує публіку свіжими альбомами. Таким чином, комедія, автор якої вперше ввів в обіг термін «мок'юментарі», вже не просто підробила явище, але фактично побудувала його з нуля, перетворивши в життя.

Також, слід зазначити, що в українській мові однозначний термін для позначення подібних творів ще не сформувався, і на сьогодні використовується англійський термін мок'юментарі (*mockumentary*). «Характерною рисою мок'юментарі в кіно і на телебаченні є невідповідність форми і змісту. Виникаючий дисонанс повинен привертнути увагу глядача, змусити подумати його над тим, що правда, а що ні, іншими словами, пробудити критичне ставлення до того, що йому говорять і показують. Подібний ефект виникає за рахунок візуальних засобів: невідповідних декорацій часу дії, абсурдності зовнішнього вигляду і поведінки персонажів, яких потрібно сприймати як кумирів і т. д. Це дозволяє нам виділити основні риси, які характеризують жанр мок'юментарі, а саме: усвідомлене з'єднання «правди життя» і

«правди вимислу», причому з установкою на зміну місць доданків; установка на взаємодію з читачем (слухачем, глядачем) і певну реакцію з його боку (точніше сприйняття вимислу як правди, усвідомлення підміни, пошук істини)»[3, 297].

Іноді «мок'юментарі» з самого початку розкриває правила гри, іноді аж до фінальних титрів намагається обманювати глядача («Забуте срібло» (1995 р.) Пітера Джексона). Нерідко такі фільми перекручено трактують хронологію подій і навіть фальсифікують її, а також можуть ставати інструментом політичної пропаганди («Смерть президента» (2006 р.) Гебріела Ренджа).

Зазначимо, що поява мок'юментарі, повністю або частково вигаданого твору, підробленого під документ, було обумовлено тим, що саме поняття «документ» стало надзвичайно розмитим. С. Зальвенський говорив, що це результат глобального процесу знецінення документа. Двадцяте століття дало для цього безліч приводів: знамениті фотографії з гарячих точок виявлялися постановками, щоденники біженців склалися від а до я в затишку буржуазних квартир. Фальсифікація стала звичним явищем. Традиційна картина світу більш ненадійна. Людині довелося звикнути до того, що не можна вірити своїм вухам (з появою радіо), потім – своїм очам (з розвитком кіно і телебачення) [1]. «Таким чином, виходить, що «документальність» – це всього лише естетична система, набір прийомів, і вони мають величезний потенціал маніпуляції. В такому випадку першим вдалим прикладом «мок'юментарі» можна вважати знамениту радіовиставу «Війни світів», зроблену молодим Орсоном Уеллсом, яка привела в паніку тисячі американців, які повірили в реальність навали марсіан. Крім того, передумови появи жанру «мок'юментарі» ми знаходимо в теорії постмодернізму, а саме в наративній філософії історії. Відповідно до цієї теорії, історія сприймається не в фактах, а в оповіданнях про них, тобто в їх інтерпретації. Як основоположна ідея нарративізму береться ідея суб'єктивної привнесеної сенсу через завдання фіналу. Наратор знає фінал і відповідно до цього конструє історію і вибирає засоби її втілення. Таким чином в наратив привноситься ідея» [3, 297].

Крім того, слід зазначити, що мок'юментарі не пародіює когось відомого, а створює власних персонажів і нікого навмисне не ображає. Жанр працює з усіма існуючими культурними табу і нормами, виходячи з дуже простої логіки: будь-яка вимога нормальності завжди провокує можливість покарання будь-кого. Для мок'юментарі не існує теми, яку не можна торкнутися, або епізоду, який не можна збудувати. Воно вчить говори-

ти про все, тому що інакше ви перестаєте бути носіями культури, адже культура об'єднує нас. Мок'юментарі замінює чорно-білу оптику медіа на більш складні способи картографування світу і вчить критично сприймати стереотипи. Як зауважувала Є. В. Хохлова, що мок'юментарі, будучи спадкоємцем документальних жанрів, може оперувати реальними фактами, дійсними подіями, що відбувались колись або використовувати в якості героїв реально існуючих людей, однак саме в процесі розповіді, в формах, які вибирає автор, і в способах комбінації матеріалу, в його відборі проявляється ідея, яку він вклав в даний твір.

Доцільно сказати, що коли цей жанр спочатку проник у популярну культуру на ранніх стадіях розвитку, це було лише кілька коротких кроків до неминучої слави та розквіту даного стилю. Здається, що аудиторії не вистачало знімків з однієї камери, це були спочатку незграбні мовчання та галасливий діалог чи монолог. Традиційні комедії та їхні сміливі доріжки раптово повинні були поділитися головною увагою новому жанру. Але минули десятиліття з моменту, доки жанр позбавився критичної хвилі кінознавців та драматичних ударів телебачення. Все це довело, що глядачі нарешті готові до нового стилю кінематографу, що розмиває лінії між реальністю та фарсом. Повторний шаблон показав костюми шоу-бізнесу, що успіх цього жанру не був одноразовим. Нарешті, Голлівуд побачив, що в творців цього жанру є потенціал, як для фінансового, так і для культурного успіху. На сьогодні стан мок'юментарі в кінцевому підсумку такий же чудовий, як і колись.

Узагальнюючи викладене вище, слід сказати, що кінематограф не лише транслює, передає інформацію – він формує аудиторію, створює власного глядача. Кіно здійснює в естетичному досвіді людства унікальні функції, і завдяки цьому визначається, як спосіб фіксації часу. На думку А. Тарковського, кіно могло бути народжене лише культурою ХХ століття, оскільки саме тоді людина вступає у нові відносини з часом, починає відчувати особливий тиск часу [2, 82]. Режисери, говорячи про мок'юментарі, як жанр ігрового кіно, стверджують, що він імітує дійсність, а не відбиває її. Основною ідеєю жанру мок'юментарі є створення «іншого» життя, основується на принципах омани та гри. Мок'юментарі свідомо надає глядачам можливість свого викриття. Жанр мок'юментарі спирається на «переобразування» дійсності, імітує та містифікує її (себто гра обертається серйозним, а серйозне – грою). Найхарактернішою рисою мок'юментарі в кіно є невідповідність форми і змісту.

Слід зауважити, що жанр мок'юментарі нікуди не зникне: його ДНК вже наскрізь пронизала

Голлівуд, і, навіть, коли прийде час повністю піти від стандартів минулого, порвати з хронікою, титрами і закадровим голосами, він не помре, а лише в черговий раз еволюціонує і продовжить втілюватися в нових формах. Можна не сумніватися, що якщо завтра в продаж надійдуть нові камери, вбудовані в окуляри, і виникне мода по викладанню на You Tube відео в дусі «один день з мого життя», кінематографісти негайно кинуться фабрикувати подібні відео, примальовуючи туди, нібито випадково потрапили в кадр, чудовиськ, привидів. У оператора нарешті звільняться руки, в яких більше не буде потрібно тримати камеру, і Голлівуд, тут же, освоїть цю нову опцію, надавши екранному псевдореалізму нового розвитку. Звичайно, спроби зйомок «повного метра» від «першої особи» вже робляться («Вхід в порожнечу», альманах «З/Л/О», прийдешній «Хардкор» Іллі Найшуллер), але справжній прорив в цьому напрямку, очевидно, ще попереду.

Мок'юментарі виявився зручним жанром, в який можна упакувати все що завгодно, від похмурих застережень і сатири, до фантастики і добре замаскованих особистих історій. Хочу наголосити, що мок'юментарі тепер є визнаною частиною спектру телевізійних стилів, з глибоким корінням в історії телебачення та ключовою частиною нововведень у жанрі ситком з 1990-х років. Слідкуючи за історією цього жанру, можна прослідкувати, як виробники експериментували та які були підходи до цього особливого жанру. Фільми мок'юментарі зараз – це справжнє серце розумного середовища, що розгортається на телебаченні. Популярні режисери зараз більше і більше використовують формат псевдо документальних фільмів, який набирає обертів розвитку та розквіту на просторах сучасного кінематографу. Отже, враховуючи успішність жанру у світі альтернативного телебачення, я з оптимізмом бачу майбутнє мок'юментарі, як особливого «стилю» кіновиробництва.

Список використаних джерел

1. Зельвенский С. Мocumentary: история вопроса. // Сеанс. 2007. [Электронный ресурс]. URL: <http://seance.ru/n/32/mockumentary/mocumentary/> (дата обращения 07.04.2018).
2. Тарковский А. Запечатленное время. // Вопросы киноискусства. – Вып. 10. / А. Тарковский. – М., 1967. – С 69-91.
3. Хохлова Е. В. Мокьюментари: синтез документального и художественного (на примереромана «Артур и Джордж») / Е. В. Хохлова // Вестник Нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского. – 2013, №6 (2), с. 296-300.
4. Чайка М. А. До питання мок'юментарі, як жанру кінематографу / Мирослава Чайка. // Фаховий науково-педагогічний журнал «Молодь і ринок». – 2018. – №2. – С. 105-109.
5. Ширман Р.Н. Умное телевидение. / Роман Ширман.– Киев: Телерадиокурьер, 2011. – 359 с.

References

1. Zelvenskiy S. (2007). *Mocumentary: istoriya voprosa* [Mocumentary: the history of the issue] Kyiv: Seans, 32. Retrieved from <http://seance.ru/n/32/mockumentary/mocumentary/>
2. Tarkovskiy A. (1967). *Zapechatlennoe vremya* [Imprinted time]. Moscow: Voprosy kinoiskusstva, 10, pp.69-91 [in Russian].
3. Khokhlova E. *Mocumentary: sintez dokumentalnoho y khudozhestvennoho (na primere romana «Artur y Dzhordzh»)* [Mocumentary: synthesis documentary and artistic (there are «Arthur and George» on the example of novel)] Vestnyk Nyzhehorodskoho unyversyteta ym. N.Y. Lobachevskoho, 296-300 [in Russian].
4. Chaika M. A. (2018). Do pytannia mocumentari, yak zhanru kinematohrafu [To the question of mockumentary, as the genre of cinematography] Fakhovyi naukovo-pedahohichniy zhurnal «Molod i rynok», 2 pp. 105-109 [inUkrainian].
5. Shirman R. N. (2011). *Umnoetelevidenie* [Smart television]. Kiev: Teleradiokurer, 359 [inUkrainian].

Чайка М.А. Мокьюментари как особый «стиль» кинопроизводства

Статья посвящена одному из самых актуальных и особенных на сегодня «стилей» кино пространства – мокьюментари, непосредственно его развитию в кинематографе и на телевидении. Исследовано развитие жанра от первых образцов (середина XX ст.) и до сих пор. Подано автором несколько определенных термина мокьюментари и отмечено первое его появление, как такового. Уделено большое внимание роли режиссеров, которые делают фильмы данного жанра так, чтобы они выглядели, как настоящий документальный фильм. Определенная автором разница между документальными и псевдо документальными фильмами, выделена основная идея жанра мокьюментари, а именно: создание «другой» жизни, основываясь на принципах обмана и игры. В статье рассматривается жанр мокьюментари, разнообразный по содержанию и своим художественным заданием, жанр, который используется для анализа актуальных событий и явлений на примере вымышленного предмета фильма.

Ключевые слова: мокьюментари, кинематограф, фильм, телевидение, псевдо документалистика, кинопроизводство, жанр.

Chaika M. Mockumentary as a special «style» of filmmaking

The article is devoted to one of the most current and special for today «cinema» styles – space, the mockumentary, directly its development in cinema and on television. The development of the genre from the first samples (mid-twentieth century) to the present day has been explored. The author presents a number of

definitions of the mockumentary term and indicated his first appearance as describing a special genre of cinema – pseudo-documentary, namely: the material is a genre of a film that takes the style of film production, which is usually preserved for the most actual and literary themes and completely turns it from head to toe. Films, as a rule, consist of a fictitious plot line, narrated through the documentary style of film production. In the presented research considerable attention is paid to the role of directors, who make films of this genre so that they looked like a real documentary film. Such films often contain interviews and photos taken by a hidden camera. The author identified the difference between documentary and pseudo documentary films. Instead of a real coverage of events in real life, pseudo-documentary films usually consist of a fictitious plot depicted by training actors. Nevertheless, some protestors, actors blur the lines between reality and fiction, bringing their fictional characters into real life situations with real people that you can interact with. Mentioned by the author is the main idea of the genre of mockumentary, namely: the creation of «other» life, based on the principles of deceit and play. Exploring the genre of mockumentary from the point of view of the game, the author analyzes that this is a kind of «redefinition» of reality (that is, the transformation of reality into images, through which we open another reality). The directors understood this natural process, understood the psychology of deception, the properties of the game, and invented the new technology with their methods, techniques, and successful tricks. They have learned to create their own «almost real world» for viewers. Consequently, the proposed research is devoted to works in the genre of mockumentary, diverse in content and their artistic tasks. It has been found out that comic films are used as a parody and satire. The exploratory definition is used to analyze actual events and phenomena on an example of a fictitious subject of a film, and new perspectives of the genre of mockumentary enable the ability to find the emotional and intellectual cinematography.

Key words: mockumentary, cinema, film, television, pseudo-documentary, film production, genre.

Стаття надійшла до редколегії 03.05.2018

УДК 37.013.42

Юлія ЧЕРНЕЦЬКА

доктор педагогічних наук, доцент,

професор кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки Комунального закладу

«Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради,

м. Харків, Україна

e-mail: ulakgu@gmail.com

ЗВ'ЯЗОК СОЦІАЛЬНИХ РИЗИКІВ ТА ЖИТТЄВИХ ПЕРСПЕКТИВ РЕАБІЛІТОВАНИХ НАРКОЗАЛЕЖНИХ

У статті розглянуто проблему визначення життєвих перспектив і соціальних ризиків реабілітованих наркозалежних, що зумовлюють ресоціалізацію таких осіб. Розкрито зміст дефініції «соціалізація», «десоціалізація», «ресоціалізація» стосовно наркозалежних осіб. Встановлено, що соціальні ризики реабілітованих наркозалежних пов'язані з впливом негативних чинників соціального середовища на мікро-, мезо і макрорівнях. Соціальні ризики на індивідуальному рівні пов'язані із особистісними чинниками і детерміновані такими особливостями, як соціальний статус, рівень освіти, рівень здоров'я, а також психологічними факторами. Наведено методичні рекомендації щодо формування життєвих перспектив реабілітованих наркозалежних, що стосуються розвитку особистості на індивідуальному, мікро – та макросередовищному рівнях.

Ключові слова: реабілітовані наркозалежні люди, соціалізація, десоціалізація, ресоціалізація, соціальні ризики, перспективи життя.

Актуальність статті викликана необхідністю вивчення дієвих шляхів інтеграції реабілітованих наркозалежних в соціальне середовище та об'єктивною відсутністю науково обґрунтованих та емпірично перевічених досліджень щодо зв'язку потенційних соціальних ризиків та формування життєвих перспектив у такої соціально вразливої категорії осіб.

Метою дослідження є розкриття зв'язку виявлених соціальних ризиків реабілітованих наркозалежних із життєвими перспективами у про-

цесі їх ресоціалізації, що, на нашу думку, слугує таким механізмом, який дозволяє підвищити ефективність соціальної та соціально-педагогічної роботи в напрямі інтеграції наркозалежних в соціум.

Провідними методами дослідження є теоретичний аналіз, узагальнення накопичених в науці результатів, а також емпіричне дослідження досвіду роботи з визначеною категорією осіб.

Аналіз останніх публікацій з окресленої проблематики свідчить, що існує потужний науковий